

Борисенко Т.О.,

магістрантка психолого-педагогічного факультету

Кондель В.М.,

кандидат технічних наук, доцент
(Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка)

ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

Останнім часом науковці досліджують феномен психологічної безпеки в освітньому середовищі та психологічного забезпечення діяльності в екстремальних ситуаціях. В деяких університетах викладається дисципліна «Безпеки у галузі психології», метою опанування якої є вивчення шляхів використання психології для підвищення безпеки людини. Аналізуються психічні процеси, створені діяльністю та умовами середовища, що впливають на безпеку; психічні стани людини, що позначаються на безпеці її діяльності і перебування в соціальному середовищі; властивості особистості, що відбиваються на безпеці життя і діяльності людини. Учені визначили ряд зовнішніх і внутрішніх чинників, які суттєво впливають на стан психологічної безпеки людини в сучасному світі. Зокрема, зовнішніми загрозами психологічної безпеки є об'єктивна складність пізнання навколишнього світу; значне зниження контролю за достовірністю інформації; зростання темпів інформатизації суспільства.

Внутрішніми загрозами, обумовленими вищезгаданими зовнішніми чинниками, є підвищена сприйнятливість людини до психологічних впливів; нездатність критично сприймати і оцінювати отриману інформацію; руйнування духовно-моральних основ життєдіяльності сучасного суспільства; зменшення обсягу реального спілкування і заміна його віртуальним спілкуванням, наслідком чого стає нездатність адекватно оцінювати людей, їх вчинки і наміри. Все це свідчить про актуальність досліджень психологічної безпеки у професійній діяльності людини, тому розглянемо деякі твердження науковців з цього питання.

С. Геллерштейн вказував, що, аналізуючи психологічну безпеку, потрібно враховувати не тільки фактичні дані особистості, але й її потенційні можливості і властиві їй тенденції, взяті в їх конкретно-історичному аспекті.

У роботах Г. Мюнстерберга вперше чітко ставиться завдання практичного використання висновків психологічної науки про закономірності людської психіки, поведінки людей в соціумі, спілкування, індивідуальних і соціальних особливостях представників різних соціальних груп у зв'язку з конкретною практичною діяльністю.

К. Марбе у своїй роботі «Однотипність у світі бажань» стверджував, що раніше отримані травми можуть породжувати готовність організму до виникнення нових. Повторюваність нещасних випадків К. Марбе трактував як результат природної схильності, яка витікає в основному з низької вродженої здатності людини правильно і вчасно реагувати на негативні чинники довкілля.

Т. Елерс висловив думку, що причини схильності до нещасних випадків слід шукати в тому, як суб'єкт сприймає ситуацію, якою мірою він спрямований до досягнення мети і наскільки реальним при цьому він вважає виникнення нещасного випадку.

Поняття «психологічна безпека» починає використовуватися у зв'язку з професійною діяльністю людини. Вперше воно зустрічається в роботі М.А. Котика та стосується психологічних аспектів безпеки, що забезпечують профілактику нещасних випадків на виробництві. Автор пропонує розглядати психологію безпеки не як розділ психології праці, а як деяку галузь психологічної науки, що вивчає психологічний аспект безпеки в різноманітних видах діяльності.

Зараз провідне місце в системі загроз інформаційно-психологічної безпеки особистості займає психологія маніпуляцій. Це обумовлено масовим поширенням психологічних маніпуляцій в інформаційно-комунікаційних процесах, ефект дії яких посилюється поширенням новітніх технологій, засобів комунікації; відсутністю дієвої системи соціально-психологічного захисту особистості в масштабах суспільства в цілому; слабкою сформованістю у громадян механізмів індивідуально-психологічного захисту від маніпулятивного впливу та підвищеної схильністю значної частини населення до маніпулятивного впливу у зв'язку з тривалим перебуванням в кризових умовах, що суттєво знижує опірність особистості психологічному впливу.